

ZAJEDNIČKO I SLUŽBENIČKO SVEĆENIŠTVO

MARTIN KIRIGIN

Ćokovac - Tkon

UDK 264.02

Stručni članak

Toj je sintagmi, čini se suđeno da u njoj, kao i u drugim vjerskim zbiljama, netko precjenjuje prvo na štetu drugog svećeništva, ili obratno. Događalo se to kroz cijelu crkvenu povijest, najočitije protestantskim nijekanjem posebnog službeničkog svećeništva; a s druge je strane uvriježen i "klerikalizam" kada dionici službeničkog svećeništva s visoka gledaju na one kojima je damo "samo" zajedničko ili opće svećeništvo. Duh Sveti se u naše dane pobrinuo da Drugim vatikanskim saborom i tu Crkva nađe i istakne pravo stajalište.

1. Rod izabrani, kraljevsko svećenstvo

U djetinjstvu sam slušao razgovor odraslih vjernika koji su ogovarali nekog svećenika. Tada je jedan upozorio kako se to ne smije činiti, "jer su svećenici zjenica Isusova". Jedva sam tada razaznavao što čovjeku znači oko i oku zjenica, ali sam kasnije doznao da čak starozavjetni vjernik vapi Bogu da ga čuva kao "zjenicu oka" (Ps 17,8). I jednako nježno nastavlja na drugom mjestu: "Sakrij me u sjenu krila svojih" (Zah 2, 12). Jahve upozorava narode koji pljačkaju njegov izabrani narod: "Tko vas dira, dira mi zjanicu oka."

Tako je, možemo misliti čijim nastojanjem, Božja skrb za cijeli narod usredotočena i na neki način ograničena na same predvodnike Božjega naroda. Drugi vatikanski je i u tom pogledu sve stavio na svoje mjesto i na više načina govori o *općem* (bolje *zajedničkom*) svećeništvu svih krštenih vjernika. Od desetak koncilskih tekstova dosta je navesti što kaže dogmatska konstitucija o Crkvi: "U ulozi Krista on (ministerijalni

svećenik) obavlja euharistijsku žrtvu i prikazuje je Bogu u ime cijeloga naroda, a vjernici se pridružuju prinošenju Euharistije snagom svoga kraljevskog svećeništva” (LG 10).

Tu se, uz poziv na dva dokumenta Pija XI. i Pija XII. Konstitucija mogla sjetiti i činjenice da se u starodrevnom rimskom misnom kanonu u spomenu živih kaže za sve žive vjernike (-ce): “*i oni ti prinose ovu žrtvu hvale.*” K tome sve četiri Euharistijske molitve u anamnezi, u spominjanju Kristove naredbe da se Euharistija obavlja njemu na spomen, nastavljaju: “*Zato, Gospodine, mi sluge tvoje i tvoj sveti puk... prinosimo*” (I); “*Prinosimo ti, Gospodine, ...*” (II); “*Zahvalno ti prinosimo ovu žrtvu živu i svetu*” (III); “*Prinosimo ti njegovo tijelo i krv*” (IV).

Iz toga mentaliteta Koncil je već u svojem prvom dokumentu izjavio: “Majka Crkva živo želi da se svi vjernici privedu k onom punom, svjesnom i djelatnom sudjelovanju kod liturgijskih slavlja kako ga traži sama narav liturgije i na koje kršćanski narod - jer je “*rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod stečeni* (1 Pt 2, 9; usp. 2, 4-5) - snagom krštenja ima pravo i dužnost” (SC 14).

Stoga je s pravom rečeno: “Temeljena je zbilja da biljeg općega, krsnog svećeništva dobivaju svi koji se krste, a sakrament im svete potvrde na taj biljeg još utiskuje novi koji ih, uz sve drugo, još više osposobljava za sudioništvo u Kristovu svećeništvu” (“Služba Božja” 1996, 93). No, treba nadodati da isti tekst nastavlja: “Krist je za svoju Crkvu odredio hijerarhijsko ustrojstvo i da se apostolski slijed prenosi posebnim sakramentom svetog reda. Teško je reći po čemu se to ministerijalno svećeništvo ‘bitno’, a ne samo stupnjem” (LG 10), razlikuje od krsnog svećeništva, ali je očito da se to zadnjih stoljeća u teoriji i praksi previše isticalo.

Svijest se o zajedničkom svećeništvu svih krštenika pomalo širi koliko među običnim vjernicima toliko i među njihovim predvodnicima. No, za mnoge je upitno što koncilski tekst ističe da se ministerijalno svećeništvo “bitno, a ne samo stupnjem” razlikuje od zajedničkog svećeništva svih krštenih i krizmanih. Prije daljnjeg razlaganja podsjetimo se na ono što je najvažnije: jedno je i drugo svećeništvo, ili oboje zajedno uzeto, samo veće ili manje sudioništvo na jedincatom, bogočovječnom svećeništvu Isusa Krista koji je o sebi, a svima kao uputu, rekao: “*Sin Čovječji nije došao da bude služen nego da služi i život svoj da dade kao otkupninu za mnoge*” (Mt 20, 28).

2. U čemu se razlikuju "bitno" a ne samo stupnjem

Kako se može razumjeti i opravdati koncilski izričaj da se službeničko svećeništvo razlikuje od zajedničkog (krsnog, općeg) "bitno", a ne samo stupnjem? R. Brajčić - M. Zovkić ("*Dogmatska konstitucija o Crkvi - Lumen Gentium*", Zagreb, 1977, 231) navodi dva razloga: "To je odraz katoličke dogme da se za valjanost dijeljenja sakramenata traži svećenički red te da je za Crkvu na zemlji po Kristovoj volji nužna biskupska i prezbiterska služba".

Naš bibličar hvalevrijedno tu odmah navodi dva teksta iz iste Konstitucije (LG 32, 2) o *pravoj jednakosti s obzirom na dostojanstvo*, što se ne smije nikada smetnuti s uma. No ipak se čini da dovoljno ne opravdava u čemu je bitna razlika između ta dva svećeništva. Prvo opravdanje uopće ne stoji, jer krstiti u slučaju potrebe može čak svaki čovjek, a sakrament si ženidbe supružnici između sebe udjeljuju svojim dobrovoljnim pristankom. Da je rečeno *nekim* sakramentima, tvrdnja bi bila ispravna. Drugi razlog za bitno razlikovanje nije razvijen jer valja istaknuti da se Kristova volja, po kojoj je nužna biskupska i prezbiterska služba, zauvijek izrazila i izražava time što je za tu izvanredno odgovornu zadaću služenja ustanovio poseban sakrament svetoga reda.

U kojem se onda smislu može reći da je ipak između ta dva sudioništva u Kristovu svećeništvu razlika ne samo stupnjem nego i bitno? O stupnju se može govoriti ako se ima pred očima da su oba svećeništva vrijedna samo po tome što imaju udjela na svećeništvu Velikoga svećenika Isusa Krista. Tu se onda sakramenti (uz biljeg krštenja, potvrde i svetog reda) zaista mogu zamisliti s nekim stupnjevanjem. Nije ovdje mjesto da se o tome potanje govori, pogotovo kada znamo kako je Koncil proglasio i sakramentalnost episkopata (usp. LG 21).

Oznaka *bitno* može se opravdati u smislu da je službeničko svećeništvo ne samo novi stupanj udioništva u Kristovu svećeništvu, već da se zajedničko svećeništvo svih krštenih vjernika temelji na zajedničkom Kristovom svećeništvu, a ministerijalno svećeništvo đakona, prezbitera i biskupa na posebnom sakramentu svetoga reda. Da ne postoji bitna razlika između svih sedam sakramneta, ne bi Krist bio ni ustanovio svaki napose, svaki s posebnim milostima, ovlastima i obvezama. Stoga je Koncil s pravom istaknuo da se ministerijalno svećeništvo, koje se prima sakramentom svetog reda, bitno razlikuje od zajedničkog svećeništva koje se temelji na neizbrisivom biljegu krsta i potvrde.

3. Zajedničko svećeništvo u svakodnevnoj praksi

Koristit će još pogledati kako sada praksa i učiteljstvo Crkve znaju cijeliti i opće, zajedničko svećeništvo svih krštenih vjernika. Jedan od novijih pokazatelja jest ovlast što sve mogu blagosloviti i obični katolici. U Konstituciji o liturgiji SC 79 stoji: "Neka se providi da neke blagoslovine mogu dijeliti i svjetovnjaci s potrebnim svojstvima, bar u posebnim prilikama i prema sudu ordinarija". Možda se smije reći: na Koncilu bi teško bilo dobiti potrebnu većinu za uvođenje živog jezika u sve obrede, pa čak i za misni kanon da se tako odmah tražilo. Tako bi valjda teško bio izglasan navedeni dio čl. 79. da je odmah predloženo za koje će se sve blagoslove dati ovlast svjetovnim vjernicima.

Knjiga "*Blagoslovi*" (1987.) ima najprije blagoslove osoba što ih podjeljuju u obitelji njezini članovi: međusobni blagoslov supružnika, nejake djece, dječaka i djevojčica, zaručnika, žene prije ili poslije poroda, staraca kod kuće i bolesnika. Zatim donosi obred kojim svjetovnjak može blagosloviti putnika, novu kuću, prometna sredstva (na primjer svog auta, svoje lađe i sl.), javnih tehničkih uređaja, strojeva i raznog oruđa, životinja, njiva, polja i pašnjaka, novih plodova, stola (tj. jela, s četiri uzorka). No, treba spomenuti da godišnji blagoslov obitelji u njihovu domu ostaje pridržan svećeniku ili đakonu (v. str. 27; ili za nas str. 443.)

Osim velikog blaga iz Biblije i crkvenih knjiga u knjizi "*Blagoslovi*" posebno je značajno da se svi obredi odvijaju jednako kada ih vrši svećenik ili laik. Samo su dvije iznimke: laik kod čitanja evanđeoskog teksta ne pozdravlja s "Gospodin s vama" jer mu se po predaji ne može odgovoriti "I s duhom tvojim". Staro je, naime, uvjerenje da biskup kod ređenja novoga đakona na njega posebno zaziva Duha Svetoga i njegovu "sedmoliku milost". I drugo: svjetovnjak ne daje svečani blagoslov prisutnima nego samo obični.

Još je značajnije što, obredi određuju "kad je nazočan svećenik ili đakon, njemu se prepušta predvođenje" - dakle on predvodi - ali čitanja i molitvene obrasce može obaviti laik(-inja). No, ne radi se o nazočnosti svećenika u župi, kako je uporno tvrdio jedan naš svećenik, nego o njegovoj nazočnosti kod dotičnog obreda. Možemo zahvaliti Duhu Svetom koji je najprije na Koncilu, a zatim i vodstvo Crkve nadahnuo i dao im snage da je, uz Papino odobrenje, izdana knjiga "*Blagoslovi*". Pitanje je samo koliko se ona upotrebljava osobito sa strane poučenih i upućenih laika u svemu što im ona omogućuje.